

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เรื่องเล่าจากสหาย: รูปแบบและการปรากฏตัวของความทรงจำ
ร่วมจากชุมชนอดีตแนวร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์
(The Narratives from CPT Comrades: Forms and
Emergence of Collective Memory)

ชื่อผู้เขียน

นายอังกูร หงษ์คณานุเคราะห์
(Mr. Angkoon Hongkananukraw)

แผนกวิชา/คณะ

คณะสังคมวิทยาและมนุษย์วิทยา สาขามนุษย์วิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. เกษม เพ็ญกันนท์

ปี

2552

บทคัดย่อ

“เรื่องเล่าจากสหาย: รูปแบบและการปรากฏตัวของความทรงจำร่วมจากชุมชนอดีต
แนวร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์” มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำความเข้าใจรูปแบบและเงื่อนไขการ
เกิดขึ้นของความทรงจำร่วม รวมทั้งสัมพันธภาพทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมขบวนการ
คอมมิวนิสต์ในอดีตของชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกเข้า ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัด
บุรีรัมย์โดยใช้งานพิธีรำลีกิริยานประชาชนอีสานใต้หรือที่เรียกว่า “งานรำลีกสูบ” ที่เกิดขึ้นในช่วง
วันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคมของทุกปีเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วย
วิธีการทางมนุษย์วิทยา ใช้การศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยอิงกรอบ
ความคิดเรื่องความทรงจำร่วมของ Pierre Nora

พิธีรำลีกสูบเป็นบุปผาที่ผ่านมาประกอบไปด้วยกิจกรรมงานพิธีต่างๆ ทั้งที่มีความสัมพันธ์
กับขบวนการคอมมิวนิสต์ ดังเช่น อนุสรณ์สถานหรือตัวสูบ ศาลสหาย หินเจริญปฏิวัติและงาน
พิธีรำลีก และไม่มีความสัมพันธ์กับขบวนการคอมมิวนิสต์ เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอีสานใต้ งาน
สมโภชน์ ศาลหลวงปู่เก้า งานวันเด็ก ร้านค้าต่างๆ ซึ่งทั้งส่วนที่สัมพันธ์และไม่สัมพันธ์กับ
ขบวนการคอมมิวนิสต์นี้ได้สร้างความทรงจำให้กับคนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่สัมพันธ์กับ
ขบวนการคอมมิวนิสต์มาก่อน การสร้างความทรงจำให้เกิดขึ้นผ่านอนุสรณ์สถานฯ หรือโอกาสให้
ได้มารับรู้ถึงเรื่องราวเกี่ยวข้องกับขบวนการคอมมิวนิสต์

ขณะเดียวกันข้อมูลจากการบอกรเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับขบวนการ
คอมมิวนิสต์ในแต่ละช่วงเวลา ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับบริบทปัจจุบันที่มีต่อการเกิด
ความทรงจำ และส่วนของความทรงจำจากคำบอกเล่าที่มีความแตกต่างกันได้ส่งผลให้สัมพันธภาพ

ทางสังคมเกิดความเปลกแยกขึ้นภายในหมู่บ้าน หากแต่เมืองกลับทำให้เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการคอมมิวนิสต์และ共产党ชูนในอดีตปรากฏขึ้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์กับความทรงจำว่าเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงต่อกัน

การศึกษาความทรงจำจึงไม่ได้เป็นเรื่องของการทำความเข้าใจเหตุการณ์หนึ่งๆ เท่านั้น หากแต่ยังทำให้เกิดความเข้าใจถึงบริบททางสังคมที่มีต่อเจ้าของความทรงจำด้วย ดังนั้นความทรงจำจึงเป็นเครื่องมือในการควบคุมหรือกำหนดทิศทางให้กับคนในสังคมปัจจุบันด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับอดีตในทางหนึ่ง